

УДК 378.151.5.017

Корець М. С., Зікій Г. С.

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ДО ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ АВТОСПРАВИ ТА БЕЗПЕЦІ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

У статті висвітлено результати аналізу досліджень проблеми підготовки вчителів технологій до навчання дітей автосправі та безпеці дорожнього руху, формування у них навичок безпечної поведінки на дорогах. Виокремлені основні причини та статистика дорожньо-транспортних пригод з участю дітей. Визначено шляхи формування готовності вчителів технологій до навчання школярів автосправі та безпечної поведінки на дорозі. Запропонована система підготовки вчителів спрямована на підвищення ефективності навчання дітей автосправі, що прогнозовано забезпечить суттєве зниження травмування дітей. З'ясовано напрями організаційно-навчальних заходів школи з профілактики дитячого дорожньо-транспортного травматизму.

***Ключові слова:** автосправа, безпека дітей на дорозі, безпечна поведінка, підготовка вчителів технологій, дорожній рух.*

Бурхливий розвиток автомобілебудування в контексті формування нових цінностей суспільства, різка інтенсифікації та технологізації життєвого простору привели до протиріччя, коли створений людиною високошвидкісний, потужний сучасний автотранспорт, є головним чинником економіки країни, дозволяє економити час, отримувати задоволення, водночас стає наймасовішим вбивцею нового тисячоліття. Діти та підлітки першими відчувають на собі його дію.

Проблема травмування дітей в автопригодах є однією з болючих та потребує пошуку ефективних шляхів вирішення та організації профілактичної роботи щодо попередження та запобігання травмування дітей в автопригодах. Профілактична робота у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху серед неповнолітніх завжди знаходиться в центрі уваги держави, школи, батьків.

Системних досліджень про підготовку вчителів технологій щодо проведення занять учнів з проблем навчання автосправі та безпечної поведінки на дорогах не проводилося, а така діяльність вчителів здійснюється на основі емпіричного досвіду та з використанням наявних чи рекомендованих працівниками служб Державтоінспекції методичних рекомендацій.

Проведений аналіз літератури засвідчив недостатність досліджень, присвячених проблемі виховання безпечної поведінки дітей у соціальному середовищі. Наявні лише опосередковані дані різних авторів, що пов'язані з вивченням окремих аспектів означеної проблеми. Зокрема, О. Булгакова, Н. Герман, Л. Гураш, О. Караман, Н. Щербак провели дослідження в

контексті наукового обґрунтування проблеми збереження життя і здоров'я підростаючого покоління та формування у дітей навичок здорового способу життя (Н. Авдєєва, О. Аксьонова).

Величезна кількість жертв на дорогах викликає все більшу тривогу суспільства. Зростає розуміння того, що школярів слід постійно вчити протистояти небезпеці, оптимально використовуючи всі технічні досягнення цивілізації, правильно, розумно, відповідально поводитися всюди, де існують ризик і небезпеки для здоров'я та життя.

Мета статті полягає в обґрунтуванні системи підготовки вчителів до навчання учнів автосправі та формуванні у них безпечної поведінки на дорогах.

Здійснивши ряд досліджень стосовно травмувань на дорогах та причин ДТП, з'ясовано, що найменш захищеними на дорогах є діти, особливо учні початкової школи. Збільшення інтенсивності дорожнього руху, велика кількість травмованих та загиблих, в тому числі, як не сумно, і дітей, ставлять завдання інтеграції зусиль всіх зацікавлених організацій і відомств у справі попередження дорожньо-транспортних пригод. Важливе значення у вирішенні даної проблеми має формування культури поведінки на дорогах, яке починається з дитинства і продовжується протягом всього життя.

Шкільне середовище найбільш сприятливе для формування життя- та здоров'язберігаючих компетентностей, тобто здатності безпечної поведінки на дорозі. Як відомо, безпека пішохода багато в чому залежить від чіткого дотримання ними правил поведінки на вулиці. Дорослу людини в складній дорожній обстановці часто виручає досвід, інстинкт самозбереження, спритність, швидкість реакції. На жаль, діти цими якостями володіють далеко не в повній мірі. Опинившись у критичній ситуації, школярі не завжди можуть прийняти правильне рішення, тим більше, якщо вони слабо знають правила дорожнього руху.

Серйозне занепокоєння викликає ситуація з дитячим дорожньо-транспортним травматизмом на дорогах нашої країни.. Впродовж минулого року загальна кількість ДТП, скоєних за участю дітей віком до 18 років, зросла більш ніж на половину, збільшилась і кількість дітей, які отримали різноманітні травми та ушкодження. Загалом у 2015 році внаслідок ДТП було травмовано більше 4000 тисяч дітей, з них 215 – смертельно.

Дослідження причин дорожньо-транспортних пригод з участю дітей вказує на основні з них:

- діти не вміють визначати фактори небезпеки на дорогах;
- зріст дитини – серйозна перешкода для огляду дорожньої обстановки;
- увага дітей носить вибірковий характер;
- діти ще не вміють ефективно використовувати бічний зір;
- поведінка дітей як учасників дорожнього руху найбільш

непередбачувана;

– найчастіше до ДТП потрапляють діти від 6 до 11 років, коли йдуть до школи або повертаються додому після уроків;

– держава, а відповідно і школа, приділяють мало уваги цьому питанню, хоча така ситуація вимагає нагального вирішення;

– не достатній рівень підготовки вчителів до проведення навчально-профілактичної роботи серед дітей щодо їх безпечної поведінки на дорогах.

Розробка науково-методичних основ системи підготовки вчителів до навчання автосправі та формування у дітей навичок безпечної поведінки на дорогах реалізується через проведення освітньо-профілактичної роботи щодо зменшення участі школярів у дорожньо-транспортних пригодах та надання їм належної підготовки до правильної поведінки у якості учасників дорожнього руху, а також формувати культуру поведінки на дорогах. Для створення системи підготовки вчителів до навчання дітей безпечного поведінки на вулицях та дорогах були досліджені психофізіологічні можливості дітей різного віку до сприймання дорожньої обстановки і адекватної до цього поведінки. Водночас розроблені науково-методичні основи готовності майбутніх вчителів технології до проведення такої роботи у загальноосвітніх навчальних закладах.

Відповідно до цього здійснене проектування змісту підготовки вчителів, на підставі чого запропоновано освітньо-виховне середовище для формування професійних компетентностей до навчання безпечної поведінки дітей на дорогах.

На підставі проведених досліджень теоретично обґрунтована та розроблена методика проведення необхідних занять студентів із використанням сучасних інформаційно-комунікативних технологій, комп'ютерного моделювання та симуляції.

Запропонована система підготовки вчителів до навчання дітей безпечної поведінки на дорогах базується на системо-цілісному, особистісно-діяльнісному й інтегрованому підході з урахуванням інтенсивного зростання чисельності транспортних засобів, що повинно забезпечити суттєве зниження загибелі і травмування дітей у дорожньо-транспортних пригодах.

При цьому зміст професійної підготовки майбутніх учителів повинен ґрунтуватися на загальнолюдських цінностях і бути спрямованим на формування в учнів моральних якостей та безпечної діяльності у форматі системи навчання дітей безпечного поведінки на вулицях і дорогах. Таких підхід до навчальної діяльності ставить перед психологічною, педагогічною науками та навчальними закладами нові проблеми й завдання. Розробка змісту системи основана на науковому знанні про сучасні педагогічні технології, а також правила дорожнього руху, про функціональні можливості сучасної автомобільної техніки.

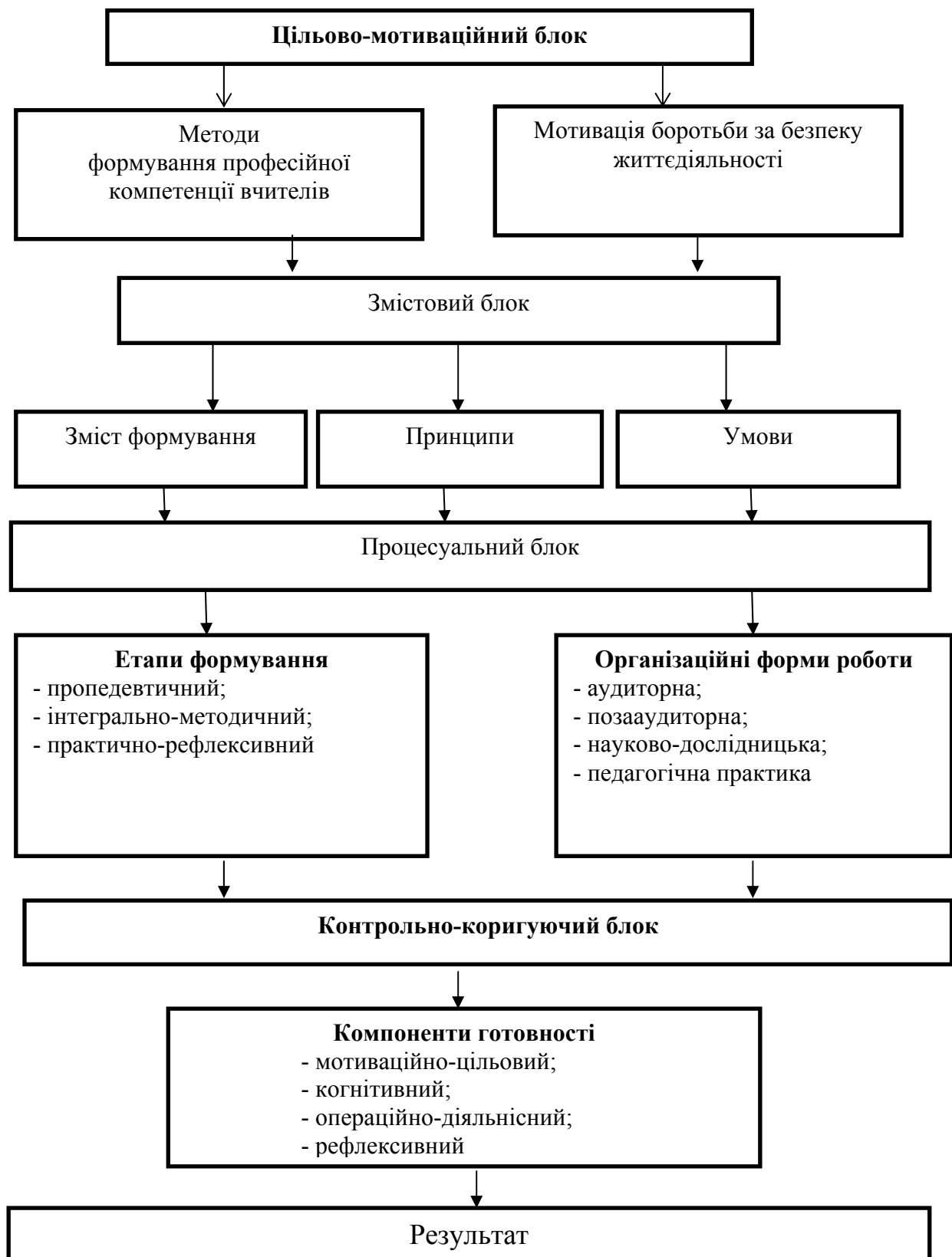

Рис. 1. Схема системи підготовки майбутніх учителів до навчання дітей автосправі та формуванню у них навичок безпечної поведінки на дорогах

Розроблена система підготовки майбутніх учителів до формування у дітей навичок безпечної поведінки на дорогах яка охоплює цільово-мотиваційний блок (визначена мета підготовки майбутніх вчителів до формування навичок безпечної поведінки, а також мотивації, як боротьба за безпеку життєдіяльності); змістовий блок, який включає зміст, принципи (системність, науковість, доступність, зв'язок теорії з практикою) та умови формування навичок безпечної поведінки на дорогах (сформованість мотиваційно-потребової сфери, створення навчально-виховного середовища в закладі, організація культурно-дозвілєвої діяльності школярів, націленої на закріплення знань, вмінь); процесуальний блок, який має два підрозділи: етапи формування (пропедевтичний; інтегрально-методичний; практично-рефлексивний) та організаційні форми роботи (аудиторні, позааудиторні, науково-дослідні (гурткові), педагогічна практика). Завершальним є контрольнo-корегувальний блок, який має зворотній зв'язок на цільово-мотиваційний та змістовий блоки. Кінцевим результатом будуть компоненти готовності майбутніх вчителів до формування в учнів навичок безпечної поведінки на дорогах: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, операційно-діяльнісний, рефлексивний.життєдіяльності); змістовий блок, який включає зміст, принципи (системність, науковість, доступність, зв'язок теорії з практикою) та умови формування навичок безпечної поведінки на дорогах (сформованість мотиваційно-потребової сфери, створення навчально-виховного середовища в закладі, організація культурно-дозвілєвої діяльності школярів, націленої на закріплення знань, вмінь); процесуальний блок, який має два підрозділи: етапи формування (пропедевтичний; інтегрально-методичний; практично-рефлексивний) та організаційні форми роботи (аудиторні, позааудиторні, науково-дослідні (гурткові), педагогічна практика). Завершальним є контрольнo-корегувальний блок, який має зворотній зв'язок на цільово-мотиваційний та змістовий блоки. Кінцевим результатом будуть компоненти готовності майбутніх вчителів до формування в учнів навичок безпечної поведінки на дорогах: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, операційно-діяльнісний, рефлексивний.

Цільово-мотиваційний блок направлений на запобігання виникненню умов, що сприяють вчиненню порушень учнями правил дорожнього руху, удосконалення методів роботи з їх профілактики, забезпечення захисту дітей старшими учасниками дорожнього руху та виховної роботи серед населення, підвищення безпеки дорожнього руху, зниження аварійності на вулично-дорожній мережі села, району, міста; створення умов, що сприяють забезпеченню комфортного та безпечного руху транспортних засобів й пішоходів, збільшення пропускної здатності автомобільних доріг і вулиць.

Змістовий та процесуальний блоки ґрунтуються на знаннях основ педагогіки, психології та спеціальних дисциплін (Правила дорожнього руху, Основи безпеки руху. Засоби активної та пасивної безпеки автомобіля).

Слід враховувати розташування школи, позашкільних закладів, житлових будинків та вікові особливості дітей у змісті і формах навчально-виховної роботи з формування безпечної поведінки на дорозі.

У план організаційної роботи щодо профілактики дитячого дорожньо-транспортного травматизму необхідно включати наступні заходи:

1. Тематичні наради вчителів за темою “Планування заходів до “Тижня (декади) безпеки дорожнього руху”, “Увага – Діти на дорозі!”.

2. Оформлення та систематичне оновлення інформаційного стенду матеріалів за темою “Профілактика дитячого дорожньо-транспортного травматизму”.

3. Наради учнівського активу за темою “Тиждень (декада) безпеки дорожнього руху”, “Увага – Діти на дорозі!”.

4. Тематичні бесіди, інструктажі з попередження дитячого дорожньо-транспортного травматизму перед канікулами.

5. Проведення конкурсу плакатів на тему “Дітям – безпечні дороги”.

Висновок. Таким чином, ефективність підготовки вчителів до навчання дітей автосправі та формування у них навичок безпечної поведінки на дорогах значно підвищиться за таких умов:

– створення освітнього середовища щодо організації та проведення занять із дітьми з правил дорожнього руху та формування у них навичок безпечної поведінки на дорогах;

– формування змісту навчання має залежати від локалізації у населеному пункті навчального закладу та вікових особливостей дітей;

– створення якісно нових навчально-методичних розробок та вказівок для вчителів щодо навчання дітей безпечної поведінки на дорогах;

– комплексного використання сукупності таких дидактичних засобів, як інформаційно-комунікаційні технології, комп’ютерне моделювання, тестування як одного із методів контролю засвоєння змісту навчання.

Використана література:

1. Закон України “Про охорону дитинства” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws2402>
2. *Кононко О.* Дитина в кризовому соціумі: як її розуміти і виховувати / упоряд. Л. Шелестова. – К. : Ред. “Загальнопед. газети”, 2004. – 128 с.
3. *Авдеева Н. М.* Безопасность на улицах и дорогах / Н. М. Авдеева, О. Л. Князева, Р. Б. Стряпкина, М. Д. Маханева. – М. : Просвещение, 2007. – 413 с.

References:

1. *Zakon Ukrainy “Pro okhoronu dytynstva”* [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws2402>
2. *Kononko O.* Dytyna v kryzovomu sotsiumi: yak yii rozumity i vykhovuvaty / uporiad. L. Shelestova. – K. : Red. “Zahalnoped. hazety”, 2004. – 128 s.
3. *Avdeeva N. M.* Bezopasnost na ulitsakh i dorogakh / N. M. Avdeeva, O. L. Knyazeva, R. B. Stryapkina, M. D. Makhaneva. – M. : Prosveshchenie, 2007. – 413 s.

КОРЕЦЬ Н. С., ЗИКИЙ Г. С. Подготовка учителей технологий к профессиональному обучению учеников автоделу и безопасности дорожного движения.

В статье отражены результаты анализа исследований проблемы подготовки учителей технологий к обучению детей автоделу и безопасности дорожного движения, формирование у детей навыков безопасного поведения на дорогах. Выделены основные причины и статистика дорожно-транспортных происшествий с участием детей. Определены пути формирования готовности учителей технологий к обучению школьников автоделу и безопасному поведению на дороге. Предложенная система подготовки учителей направлена на повышение эффективности обучения автоделу, что прогнозируемо обеспечит существенное снижение травмирования детей. Выяснены направления организационно-учебных мероприятий школы по профилактике детского дорожно-транспортного травматизма.

Ключевые слова: автодело, безопасность детей на дороге, безопасное поведение, подготовка учителей технологий, дорожное движение.

KOREC' N. S., ZIKIY G. S. Preparation of teachers of technologies to the vocational training of students to the automobile engineering and safety of travelling motion.

In the article the analysis studies on teacher training technology to automobile engineering and teaching children road safety, developing children safe behavior on the roads. Isolate the causes and the statistics of road accidents involving children. The ways of forming technology readiness classroom teaching students to automobile engineering and safe behavior on the road. The proposed system of teacher training aimed at improving the efficiency of automobile engineering teaching children that are expected to provide a significant reduction of injury to children. It was shown areas of organizational and educational activities of school children on prevention of road traffic injuries.

Keywords: automobile engineering, safety of children on the road, safe behavior, teacher training technology, traffic.

УДК 371.27

Лагодинський О. С.

ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ ДО ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ ЯК ПРЕДМЕТ НАУКОВОГО АНАЛІЗУ

У статті проаналізовано поняття “психологічна готовність до іншомовного спілкування майбутніх військових фахівців” як стійке, складне, багатоаспектне, динамічне психічне утворення, яке характеризує здатність особистості майбутнього військового фахівця ефективно виконувати фахові завдання іноземною мовою в складних (екстремальних) умовах військової служби. Подаються важливі характеристики такої готовності у системі фахової підготовки курсантів (слухачів) вищих військових навчальних закладів України, а саме: комплексність; проміжне положення між психічними процесами й якостями особистості; результат підготовки (підготовленості). Також науково обґрунтовані компоненти психологічної готовності до іншомовного спілкування майбутніх військових фахівців: мотиваційний, когнітивно-операційно-діяльнісний та професійно-якісний. Ці компоненти перебувають у постійній взаємодії і взаємозалежності. Їх сформованість підвищує потенційну можливість майбутніх військових фахівців досягати високих результатів у фаховій діяльності.